

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

© 2017 КРУТОВА А. С., КАЩЕНА Н. Б.

УДК 336.774.3

Крутова А. С., Кащена Н. Б.

Теоретико-методичні аспекти аналізу кредитоспроможності підприємства

Метою наукового дослідження є обґрунтування теоретичних засад і розробка практичних рекомендацій із удосконалення методики аналізу кредитоспроможності підприємства. Доведено, що кредитування створює умови для покращення фінансового забезпечення діяльності підприємницьких структур та водночас потребує посиленої уваги до результативності кредитної діяльності банків і зниження ризиків, пов'язаних із неспроможністю позичальників виконувати боргові зобов'язання за кредитною угодою. Досліджено стан і тенденції зміни кредитних операцій банків України та їх доходів. Акцентовано увагу на тому, що для визначення спрямованості та змісту процесу оцінки здатності позичальника до своєчасних розрахунків за наданим кредитом важливим є з'ясування сутності об'єкта оцінки та науково обґрунтована методика аналізу. Уточнено сутність дефініції «кредитоспроможність підприємства» та визначено перспективні напрями удосконалення аналізу кредитоспроможності позичальника, які здатні забезпечити мінімізацію втрат банків і надання гарантій щодо вчасного виконання боргових зобов'язань за кредитною угодою через урахування конкретних умов договору, пріоритетів у роботі банку, його спеціалізації, місця на ринку, конкурентоспроможності, стану відносин із клієнтурою, рівня економічної і політичної стабільності в державі тощо. Внесені пропозиції дозволять підвищити ефективність організації аналітичного процесу оцінки кредитоспроможності підприємства та посилити інформаційну підтримку прийняття управлінських рішень у системі управління кредитними ризиками банків.

Ключові слова: кредитування, кредитоспроможність, аналіз, методи оцінки кредитоспроможності.

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 11.

Крутова Анжеліка Сергіївна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, аналізу та страхування, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: ankrutova@ukr.net

Кащена Наталія Борисівна – кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, аналізу та страхування, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: natakaschena@gmail.com

УДК 336.774.3

UDC 336.774.3

Крутова А. С., Кащена Н. Б. Теоретико-методические аспекты анализа кредитоспособности предприятия

Krutova A. S., Kaschena N. B. Theoretical and Methodological Aspects of Analysis of the Company's Creditworthiness

Целью научного исследования является обоснование теоретических основ и разработка практических рекомендаций по совершенствованию методики анализа кредитоспособности предприятия. Установлено, что кредитование создает условия для улучшения финансового обеспечения деятельности предпринимательских структур и требует повышенного внимания к результативности кредитной деятельности банков, возможности снижения рисков, связанных с несостоятельностью заемщиков выполнять долговые обязательства по кредитному договору. Исследованы состояние и тенденции изменения кредитных операций и доходов банков Украины. Акцентировано внимание на том, что для определения направленности и содержания процесса оценки способности заемщика к своевременности осуществления расчетов по предоставленному кредиту важным является понимание сущности объекта оценки и научно обоснованная методика анализа. Уточнена сущность дефиниции «кредитоспособность предприятия», и определены перспективные направления совершенствования анализа кредитоспособности заемщика, которые способны обеспечить минимизацию потерь банков и предоставление гарантий своевременности выполнения долговых обязательств по кредитному соглашению с учетом конкретных условий договора, приоритетов в работе банка, его специализации, места на рынке, конкурентоспособности, состояния отношений с клиентурой, уровня экономической и политической стабильности в государстве. Внесенные предложения позволят повысить эффективность организации аналитического процесса оценки кредитоспособности предприятия и усилить информационную поддержку принятия управленческих решений в системе управления кредитными рисками банков.

Ключевые слова: кредитование, кредитоспособность, анализ, методы оценки кредитоспособности.

The aim of the article is studying the theoretical foundations and developing practical recommendations on perfecting the methods of analysis of the company's creditworthiness. It is proved that crediting creates conditions for improving the financial support of business structures and simultaneously requires an increased attention to effectiveness of the crediting activities of banks and possibility of reducing risks associated with the failure of borrowers to meet their debt obligations under the credit agreement. The state and trends of the changes in the crediting operations and income of Ukrainian banks are studied. The attention is concentrated on the fact that to determine the direction and content of the process of assessing the borrower's ability to make timely payments on the granted credit, understanding the nature of the subject of assessment and choosing a scientific and reasonable method of analysis is important. The essence of the definition of "creditworthiness" is clarified and perspective areas of improving the analysis of the borrowers' creditworthiness are identified to ensure the minimization of losses for banks and guarantee on-time performance of debt obligations under the credit agreement considering the specific terms of the contract, priorities in the bank operation, its specialization, position in the market, competitiveness, state of its relations with clients, the level of economic and political stability in the country. The above mentioned propositions will help to improve the organization of the analytical process of assessing the company's creditworthiness and strengthen the information support of management decisions in management of credit risks of banks.

Keywords: credit process, creditworthiness, analysis, methods of creditworthiness assessment.

Fig.: 2. **Tbl.:** 2. **Bibl.:** 11.

Krutova Anzhelika S. – Doctor of Science (Economics), Professor, Head of the Department of Finance, Analysis and Insurance, Kharkiv State University

Рис.: 2. Табл.: 2. Библ.: 11.

Крутова Анжелика Сергеевна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, аналізу та страхування, Харківський державний університет харчової та торгівлі (ул. Клочковська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: ankrutova@ukr.net

Кацена Наталія Борисовна – кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, аналізу та страхування, Харківський державний університет харчової та торгівлі (ул. Клочковська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: natakaschena@gmail.com

of Food Technology and Trade (333 Klochkivska Str., Kharkiv, 61051, Ukraine)

E-mail: ankrutova@ukr.net

Kaschena Nataliya B. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Finance, Analysis and Insurance, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (333 Klochkivska Str., Kharkiv, 61051, Ukraine)

E-mail: natakaschena@gmail.com

Постановка проблеми та її зв'язок із найважливішими науковими та практичними завданнями. Ефективність господарювання та сталий економічний розвиток підприємницьких структур у перебігу затяжної системної фінансово-економічної кризи залежить від рішень, які генеруються менеджментом підприємства у сфері фінансування господарської діяльності, зокрема за рахунок кредитування. Слід зазначити, що модернізація національної економіки відкрила новий етап у кредитних відносинах між державою, банками та підприємствами. Наразі кредитні відносини опосередковують процес відтворення суспільного капіталу, глибоко проникаючи у процеси виробництва та споживання, сферу грошових відносин, обміну та фінансів.

В сучасному глобалізованому суспільстві ефективне банківське кредитування створює умови для покращення фінансового забезпечення діяльності підприємницьких структур, прогресивного розвитку національної економіки і забезпечення реалізації державних інтересів і суверенітету України. Водночас підвищуються вимоги до результативності кредитної діяльності банківських установ і зниження ризиків, пов'язаних із неспроможністю позичальників виконувати зобов'язання за кредитною угодою. Дедалі більшої актуальності набуває створення якісно нової системи інформаційної підтримки управління кредитним процесом, здатної забезпечити комунікації і задовольнити інформаційні запити кредитного менеджменту банку на всіх етапах управлінського процесу. Формування такої системи, своєю чергою, актуалізує системне дослідження теоретичних та організаційно-методичних аспектів аналізу кредитоспроможності підприємства позичальника з позиції сучасних потреб управління кредитним ризиком банку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання банківського кредитування, інформаційного забезпечення управління кредитним ризиком, методології та реалізації аналітичних процедур оцінки кредитоспроможності позичальників були і залишаються предметом пильної уваги провідних вітчизняних і зарубіжних науковців, а також сучасних дослідників-початківців.

Вагомий внесок у розвиток теорії та методології аналізу кредитоспроможності позичальників зробили такі представники наукової спільноти, як: В. Виговський, В. Галасюк, Е. Гілл, Н. Дацій, М. Дем'яненко, Н. Дехтяр, О. Дзюблюк, С. Євельких, А. Єпіфанов, О. Заруба, Т. Калугаряну, А. Карпович, Р. Коттер, С. Кручок, К. Мельник, А. Мороз, О. Недосекін, Т. Смолева, Е. Рід, П. Роуз, Дж. Сінкі, В. Суїденко, О. Терещенко, В. Фурик, Я. Чайковський, Г. Шемшученко та ін.

У той же час теоретико-методичні засади аналізу кредитоспроможності підприємства потребують подальших наукових розробок з огляду на наявність проблемних кредитів, відсутність єдиного методичного підходу оцінки кредитоспроможності позичальників і необхідність покращення організації аналітичного процесу в інформаційній системі управління кредитним ризиком банку для забезпечення інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень щодо його мінімізації.

Метою статті є обґрунтування теоретичних засад і розробка практичних рекомендацій з удосконалення методики аналізу кредитоспроможності підприємства.

Виклад основного матеріалу досліджень. Банки, будучи важливим інфраструктурним елементом фінансового сектора, що забезпечує фінансову підтримку сталого економічного розвитку підприємств, активно здійснюють кредитні операції. За даними Національного Банку України (надалі НБУ) станом на 01.01.2017 року, в Україні функціонують 93 банківські установи, з яких 38 – з іноземним капіталом [1].

Аналіз активних операцій банків (табл. 1) свідчить, що майже 80 % з них складають кредитні операції. Протягом останнього десятиріччя спостерігається неухильне зростання частки кредитів, що надані суб'єктам господарювання. Наразі їх сума складає 847092 млн грн, або 84,2% із загальної суми наданих кредитів. У той же час спостерігається позитивна тенденція зміни частки простроченої заборгованості за виданими кредитами.

При цьому слід зазначити, що основну частину доходу банківських установ також становлять кредитні операції (рис. 1).

Як бачимо, процентні доходи банків України за 2016 р. склали 135807 млн грн, або 71,2% загального обсягу доходів, що на 3,4% пункти більше, ніж у 2015 році, але на 13,5% пункти нижче, ніж у 2009 році [1]. Негативна тенденція зміни частки процентних доходів банків України, перш за все, обумовлюється затяжною системною фінансово-економічною кризою, яка негативно впливає на здатність позичальників виконувати визначені кредитною угодою зобов'язання, а також надзвичайно ризиковою кредитною політикою банківських установ, зокрема, у питаннях оцінювання кредитоспроможності позичальників з огляду на динамічність сучасного бізнес-середовища.

Вважаємо, що для визначення спрямованості та змісту процесу оцінки кредитоспроможності позичальника, а отже, і подальшого використання його результату в процесі управління кредитними ризиками банку, важливим є з'ясування змісту дефініції «кредитоспроможність підприємства».

Динаміка загальних активів і кредитів, наданих суб'єктам господарювання (залишки коштів на початок періоду) [1]

№ з/п	Назва показника	01.01.2008	01.01.2009	01.01.2010	01.01.2011	01.01.2012	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017
1	Активи банків:										
	сума, млн грн	599396	926086	880302	942088	1054280	1127192	1278095	1316852	1254385	1256299
	річний темп приросту, %	x	5,1	-1,1	-3,3	-	-	2,3	-9,4	-28,2	-17,9
2	Кредити надані:										
	сума, млн грн	485368	792244	747348	755030	825320	815327	911402	1006358	965093	1005923
	річний темп приросту, %	x	63,2	-5,7	1,0	9,3	-1,2	11,8	10,4	-4,1	4,2
2.1	з них кредити, що надані суб'єктам господарювання:										
	сума, млн грн	276184	472584	474991	508288	580907	609202	698777	802582	785918	847092
	річний темп приросту, %	x	71,1	0,5	7,0	14,3	4,9	14,7	14,9	-2,1	7,8
3	Частка кредитів наданих в активах, %	81,0	85,5	84,9	80,1	78,3	72,3	71,3	76,4	76,9	80,1
4	Частка кредитів, що надані суб'єктам господарювання у загальній сумі наданих кредитів, %	56,9	59,7	63,6	67,3	70,4	74,7	76,7	79,8	81,4	84,2
5	Частка простроченої заборгованості за кредитами у загальній сумі кредитів, %	1,3	2,3	9,4	11,2	9,6	8,9	7,7	13,5	22,1	27,5

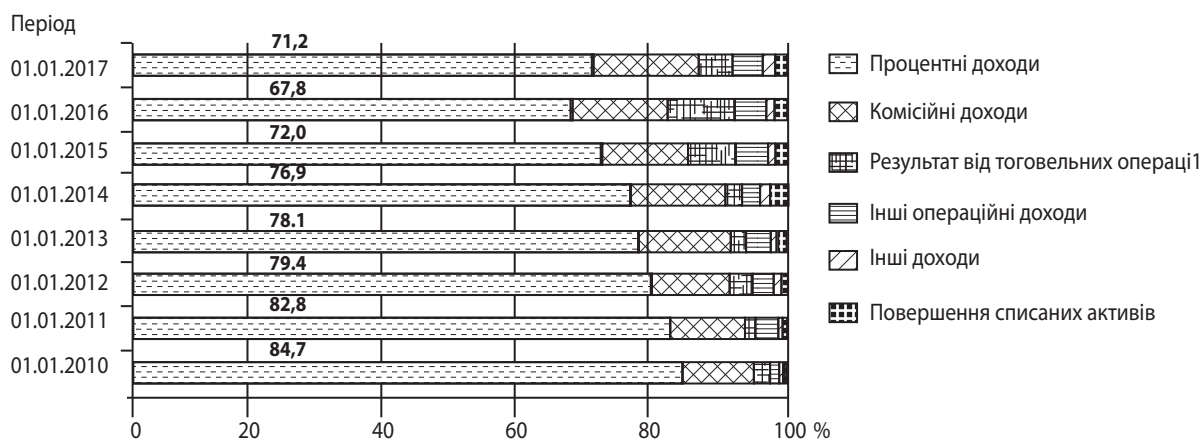

Рис. 1. Динаміка структури доходів банківських установ України

Джерело: сформовано авторами на основі [1]

Критичний аналіз наявних у сучасній економічній літературі трактувань поняття «кредитоспроможність» дозволив виявити декілька наукових підходів (рис. 2), які вирізняє зосередженість на наявності передумов, можливості, здатності та спроможності позичальника виконувати кредитні зобов'язання, а також фінансово-господарському стані підприємства та цільових потребах оцінки позичальника банком.

Зазначене дозволяє стверджувати, що кредитоспроможність підприємства є комплексним поняттям, яке слід розглядати в контексті конкретної ситуації та інтерпретува-

ти через ідентифікацію спроможності підприємства до здійснення фінансування господарської діяльності за рахунок кредитування та наявності зручних умов для проведення цих операцій банком, а також правомочності позичальника, його ділової репутації та здатності до генерування грошових потоків у процесі господарської діяльності, що забезпечує належне виконання зобов'язань за кредитною угодою.

Для потреб оцінки ризиків банківських установ, що пов'язані з операціями кредитування господарюючих суб'єктів, кредитоспроможність підприємств пропонуємо визначати як спроможність позичальника за конкретних

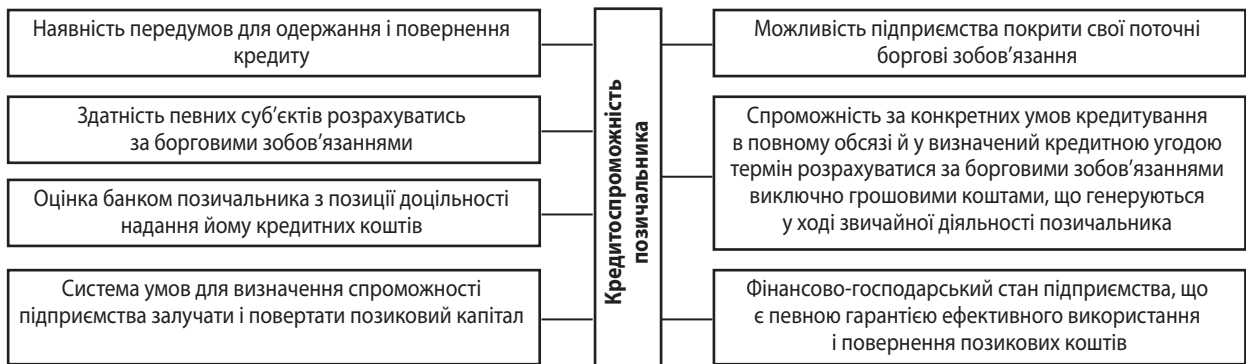

Рис. 2. Підходи до трактування дефініції «кредитоспроможність»

Джерело: сформовано авторами на основі [2–6]

економічних і юридичних умов кредитного фінансування господарської діяльності виконувати визначені кредитною угодою боргові зобов'язання щодо повноти та своєчасності розрахунків за наданим кредитом грошовими коштами, які генеруються у процесі звичайної діяльності.

Запропоноване визначення поняття «кредитоспроможність підприємства» охоплює не лише наявність передумов для одержання кредитів позичальником, але і його правомочність, можливість і здатність до їх погашення у встановлені кредитним договором терміни. Це має суттєве значення як з термінологічної, так і з практичної точки зору, особливо під час підготовки та прийняття рішення стосовно видачі кредиту, умов укладення кредитного договору, перспективи виконання в повному обсязі і у визначені терміни боргових зобов'язань за ним та зниження кредитних ризиків банківської установи.

При здійсненні позичкових операцій зниження кредитного ризику банку досягається через комплексне дослідження кредитоспроможності позичальника шляхом вивчення репутації контрагентів позичальника, оцінки цілей кредитування та раніше існуючих проектів, оцінки наявних і майбутніх грошових потоків, дослідження не лише фінансового стану позичальника на момент прийняття рішення про кредитування, але і його кредитної історії.

Подібне дослідження базується на низці основних принципів:

- 1) забезпечення достовірності оцінки, ґрунтованої на залученні до оцінювання кредитоспроможності всіх необхідних інформаційних даних;
- 2) визначення широкого кола показників, які всебічно характеризують діяльність позичальника. Розраховані на базі показників коефіцієнти мають визначати суттєві особливості діяльності підприємства. Ці коефіцієнти мусять у якомога меншому ступені дублювати один одного;
- 3) диференційований підхід до оцінювання кредитоспроможності щодо кожної групи позичальників (юридичних і фізичних осіб, галузі діяльності й ін.), за надання їм різних видів кредитів (короткотермінових або довготермінових та ін.);
- 4) забезпечення поточного та прогнозованого оцінювання кредитоспроможності клієнтів;
- 5) використання сучасних наукових методів, моделей і передового практичного досвіду такого оцінювання, залучення у необхідних випадках висококвалі-

фікованих експертів, упровадження сучасних інноваційних технологій здійснення оцінки тощо [2].

Наразі діє методика НБУ щодо оцінки фінансового стану позичальників, яка була затверджена ще в 2012 році [8] та має суттєве значення під час формування резервів комерційними банками під можливі втрати від кредитних операцій. Водночас кожен банк розробляє власну систему оцінки, враховуючи певні особливості кредитної політики, технологічний потенціал, спеціалізацію, конкретні умови кредитного договору, пріоритети в роботі, позиціонування на ринку, стан взаємовідносин із клієнтами, рівень економічної та політичної стабільності в державі тощо. При цьому більшість із них використовує старі, широко відомі іноземні методики, нехтуючи адаптованими українськими розробками щодо оцінювання ймовірності дефолту.

Дослідження довело, що в банках України застосовується вельми широкий спектр підходів і методів оцінювання кредитоспроможності та визначення рейтингу позичальника, що базуються на використанні кількісних та якісних показників. Серед них такі методи оцінки кредитоспроможності позичальника, як: метод розрахунку фінансових коефіцієнтів; метод аналізу грошових потоків; метод аналізу ділового ризику; прогнозні методи оцінки кредитоспроможності (зокрема, модель Бівера, моделі прогнозування банкрутства), спрощені методи оцінки кредитоспроможності (зокрема модель CART), рейтингові (бальні) моделі оцінки кредитоспроможності, комплексні моделі оцінки кредитоспроможності із застосуванням експертних методів («правило шести С», КАМПАРИ (CAMPARI), ПАРТС (PARTS), ПАРЗЕР (PARSER), Система 4FC, MEMO RISK), дискримінантні факторні моделі, кредитний скоринг [7; 9–11].

Моніторинг сучасних методів і підходів до оцінки кредитоспроможності підприємств, які широко застосовуються у вітчизняній та зарубіжній практиці, дає змогу стверджувати, що всі вони мають як переваги, так і недоліки (табл. 2), які певною мірою обумовлюють проблематичність такої оцінки. Стосовно наявних в Україні методик прийняття кредитних рішень Аптекарь С. С. та Скомаровська К. А. зазначають, що: «по-перше, відсутній єдиний концептуальний підхід до побудови методик оцінки позичальників; по-друге, наявні методики оцінки кредитоспроможності позичальників недостатньо обґрунтовані та надто орієнтовані на сформовані традиції, що робить їх використання у більшості випадків неефективним і навіть може призводити до неадекватних оцінок кредитоспроможності

Порівняльний аналіз найпоширеніших методів оцінки кредитоспроможності позичальників

Методи	Переваги	Недоліки
Методи коефіцієнтного аналізу	Мають методологічну прозорість і не потребують спеціальних математичних знань для розрахунку фінансових коефіцієнтів	1) не враховується репутація позичальника, його кредитна історія, забезпечення кредиту тощо; 2) складність щодо остаточного висновку про кредитоспроможність підприємства, оскільки загальна картина за показниками часто неоднорідна
Рейтингові (бальні) моделі	1) використання технологій, що оцінюють як кількісні, так і якісні показники діяльності підприємства; 2) можливість урахування всієї сукупності ризиків, пов'язаних із діяльністю позичальника; 3) можливість оцінки ймовірності невиконання позичальником зобов'язань у майбутньому	1) суб'єктивізм оцінки рівня менеджменту та якості активів; 2) необхідність у постійному оновленні інформації про позичальника, що призводить до значних часових і грошових витрат; 3) нечіткість критеріїв під час визначення класів рейтингу позичальника; 4) недоцільність значного ранжирування за класами кредитоспроможності позичальника
Множинний дискримінантний аналіз	Висока точність визначення ймовірності банкрутства позичальника	1) проблематичність пошуку достатньої кількості збанкрутілих підприємств усередині галузі для розрахунку коефіцієнта регресії; 2) емпіричний характер визначення параметрів і значення вільного члена дискримінантної функції
Модель CART	Можливість широкого використання, доступність для розуміння та відносна простота розрахунків показників	Необхідність використання складних статистичних методів для побудови моделі
Комплексні експертні моделі	1) використання рівною мірою кількісних та якісних характеристик позичальника; 2) скорочення часу аналізу кредитних заявок і бізнес-планів, а також строків прийняття кредитором рішення щодо надання кредиту	1) орієнтація здебільшого на якісні чинники діяльності позичальника; 2) суб'єктивний характер експертних висновків, що лежать в основі комплексних моделей

Джерело: сформовано авторами на основі [9–11]

позичальників; по-третє, ефективність прийняття рішення щодо кредитування залежить від частоти цього процесу, компетентності й досвіду банківського працівника» [11, с. 264]. Визначені науковцями проблеми обумовлюють доцільність пошуку нових підходів і розробки практичних рекомендацій з удосконалення аналізу кредитоспроможності підприємства. Дієвим способом вирішення наявних методичних проблем у сфері оцінки кредитних ризиків банку має бути єдина методика аналізу кредитоспроможності позичальників. Але, на жаль, розробка методики, яка інтегрує цифрові та нецифрові параметри результатів оцінки кредитоспроможності позичальника, практично неможлива.

Отже, перспективним напрямом удосконалення аналізу кредитоспроможності підприємств на сучасному етапі розвитку банківського кредитування вважаємо формування на базі методики НБУ власних рейтингових систем, які здатні забезпечити мінімізацію втрат банків і надання гарантій щодо вчасного виконання боргових зобов'язань за кредитною угодою через урахування конкретних умов договору, пріоритетів у роботі банку, його спеціалізації, місця на ринку, конкурентоспроможності, стану відносин із клієнтурою, рівня економічної і політичної стабільності в державі тощо.

Домінантами узгодження власних рейтингових систем оцінки кредитоспроможності підприємства із вимогами

регулятора діяльності банківських установ України і передовою практикою оцінки кредитних ризиків, на нашу думку, є:

- обґрунтування на базі системного підходу методики комплексного аналізу фінансового стану позичальника із урахуванням дії зовнішніх факторів, які впливають на реалізацію бізнес-процесів і визначають напрями розвитку підприємства;
- формування системи фінансових (кількісних) і нефінансових (якісних) показників для отримання інформації щодо діяльності потенційного клієнта та визначення їх вагомості для адекватної оцінки його кредитоспроможності;
- підвищення вимог до релевантності та забезпечення високого рівня якості інформації, що залучається в процесі аналізу кредитоспроможності підприємства, зокрема, перевірка відповідності даних критеріям повноти (вичерпності), достовірності та верифікованості, актуальності, об'єктивності, порівнюваності тощо;
- забезпечення сучасного технічного супроводу та створення адекватного програмного забезпечення оцінки кредитоспроможності підприємства та кредитного ризику банківської установи;
- підвищення рівня освіти та кваліфікації кадрів фінансових установ у сфері здійснення аналітичних

досліджень стану та перспектив розвитку позичальника із застосуванням сучасних інформаційних технологій обробки даних та відповідного математичного апарату.

Висновки. Кредитування є найбільш доходною і водночас найризиковішою з активних операцій банківських установ. Результати конкретних кредитних угод та ефективність кредитної діяльності банку загалом здебільшого визначаються правильністю та об'єктивністю оцінки кредитоспроможності підприємства-позичальника.

Для забезпечення достовірності оцінювання кредитоспроможності позичальника з метою мінімізації втрат банків і надання гарантій щодо вчасного виконання кредитних зобов'язань запропоновано:

- визначати кредитоспроможність підприємств як спроможність позичальника за конкретних економічних і юридичних умов кредитного фінансування господарської діяльності виконувати визначені кредитною угодою боргові зобов'язання щодо повноти та своєчасності розрахунків за наданим кредитом грошовими коштами, які генеруються у процесі звичайної діяльності;
- формувати на базі методики НБУ власні рейтингові системи, які враховують конкретні умови договору, пріоритети у роботі банку, його спеціалізацію, місце на ринку, конкурентоспроможність, стан відносин із клієнтурою, рівень економічної і політичної стабільності в державі тощо, а також здатні забезпечити мінімізацію втрат банків і надання гарантій щодо вчасного виконання боргових зобов'язань за кредитною угодою.

Внесені пропозиції дозволять підвищити ефективність організації аналітичного процесу оцінки кредитоспроможності підприємства та посилити інформаційну підтримку прийняття управлінських рішень у системі управління кредитними ризиками банків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Основні показники діяльності банків // Національний банк України: офіц. інтернет-представництво URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442
2. Чайковський Я. І. Напрямки вдосконалення методики аналізу кредитоспроможності боржника-юридичної особи. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. 2014. Вип. 19, ч. 1. С. 176–188.
3. Виговський В. Г. Визначення кредитоспроможності в економічній літературі: оцінка підходів. *Вісник ЖДТУ*. 2013. Вип. 2 (64). С. 206–212.
4. Галасюк В. В. Оцінка кредитоспроможності позичальників: що оцінюємо? *Вісник Національного банку України*. 2001. № 5. С. 54–56.
5. Бордюк В. В. Теоретичні основи оцінки кредитоспроможності позичальника банку. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2008. № 3. С. 112–115.
6. Прасолова С. П., Вовченко О. С. Банківські операції: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2013. 568 с.
7. Ковальчук Н. О., Паскар М. О. Удосконалення методик оцінки рівня кредитоспроможності вітчизняних підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. № 11. С. 91–94.
8. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями: Постанова Правління НБУ від 25.01.2012 № 23 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>
9. Мельник К. В. Проблемні аспекти оцінки кредитоспроможності позичальників. *Економіка і суспільство*. 2016. № 3. С. 433–438.
10. Світлична В. Ю., Фатєєва Є. Г. Актуальні питання організації кредитних відносин у діяльності банківських установ України. *Комунальне господарство міст*. 2011. № 100. С. 252–262.
11. Аптекар С. С., Скомаровська К. А. Проблеми і перспективи сучасних методик бізнес-аналізу в оцінці кредитоспроможності позичальників. *Проблеми економіки*. 2013. № 3. С. 261–266.

REFERENCES

- Aptekar, S. S., and Skomarovska, K. A. "Problemy i perspektivy suchasnykh metodyk biznes-analizu v otsintsi kredyitospromozhnosti pozychalnykiv" [Problems and prospects of modern methods of business analysis in the assessment of the creditworthiness of the borrowers]. *Problemy ekonomiky*, no. 3 (2013): 261-266.
- Bordiuh, V. V. "Teoretychni osnovy otsinky kredyitospromozhnosti pozychalnyka банку" [The theoretical framework for the assessment of the creditworthiness of the borrower Bank]. *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy Natsionalnoho банку Ukrainy*, no. 3 (2008): 112-115.
- Chaikovskiy, Ya. I. "Napriamky vdoskonalennia metodyky analizu kredyitospromozhnosti borzhnyka-iurydychnoi osoby" [Directions of perfection of methods of analysis of the creditworthiness of the debtor-legal entity]. *Ukrainska nauka: mynule, suchasne, maibutnie* vol. 1, no. 19 (2014): 176-188.
- Halasiuk, V. V. "Otsinka kredyitospromozhnosti pozychalnykiv: shcho otsiniuiemo?" [The loan underwriting: what is assessed?]. *Visnyk Natsionalnoho банку Ukrainy*, no. 5 (2001): 54-56.
- Kovalchuk, N. O., and Paskar, M. O. "Udoskonalennia metodyky otsinky rivnia kredyitospromozhnosti vitchyznianskykh pidpriemstv" [Improvement of methodologies for assessing the creditworthiness of domestic enterprises]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu*, no. 11 (2015): 91-94.
- [Legal Act of Ukraine] (2012). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>
- Melnyk, K. V. "Problemni aspekty otsinky kredyitospromozhnosti pozychalnykiv" [Problematic aspects of assessing the creditworthiness of borrowers]. *Ekonomika i suspilstvo*, no. 3 (2016): 433-438.
- "Osnovni pokaznyky diialnosti bankiv" [Main indicators of activities of banks]. *Natsionalnyi bank Ukrainy: ofits. internet-predstavnytstvo*. https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442
- Prasolova, S. P., and Vovchenko, O. S. *Bankivski operatsii* [Banking]. Kyiv: TsUL, 2013.
- Svitlychna, V. Yu., and Fatieieva, Ye. H. "Aktualni pytannia orhanizatsii kredyitnykh vidnosyn u diialnosti bankivskykh ustanov Ukrainy" [Urgent issues of organization of credit relations in the banking institutions of Ukraine]. *Komunalne hospodarstvo mist*, no. 100 (2011): 252-262.
- Vyhovskyi, V. H. "Vyznachennia kredyitospromozhnosti v ekonomichnii literaturi: otsinka pidkhodiv" [The definition of solvency in the economic literature: evaluation of approaches]. *Visnyk ZhDTU*, no. 2 (64) (2013): 206-212.